

წინასიტყვაობა

ჩრდილოეთ ამერიკასა და ჩიკაგოში ბიტუმოვანი ქვიშაქვის მოპოვება, აზიასა და აფრიკაში მიწის ფართომასშტაბიანი შესყიდვები, ჩინური ინვესტიციები სამთო მრეწველობაში მეკონგის რეგიონში, ლათინურ ამერიკაში სოიოს წარმოება – ეს არის მცირე ჩამონათვალი იმის დასადასტურებლად, რომ მსოფლიო რესურსები სიმდიდრის მოხვეჭის დიდი წყაროა. ჰაინრიკ ბიოლის ფონდი და მისი პარტნიორები, არ ეთანხმებიან მსგავს მიდგომას, რადგან მას შედეგად არ მოაქვს მოგების სამართლიანი განაწილება – რაზეც საყოველთაოდ ამყარებენ იმედებს – და არც სიღარიბის შემცირება. პირიქით, ჩვენ ვხედავთ ყველა იმ უბედურებას რაც რესურსების ათვისებას მოაქვს: საბაზრო და ეკონომიკური ძალების მეტი კონცენტრაცია რესურსების ასათვისებლად, ეკოსისტემების გაუარესება და სოციალური უთანაბრობის ზრდა.

ამიტომაც, სამართლიანი მომავლისათვის აუცილებელად მიგვაჩნია სრულიად განსხვავებული მოსაზრებებისა და კონცეფციების დანერგვა, რაც ენერგეტიკისა და სოფლის მეურნეობის პოლიტიკის ფუნდამენტურად ახალი რესურსების პოლიტიკით შეცვლას გულისხმობს. ჩვენ სოლიდარობას ვუცხადებთ ადამიანებს, რომლებიც იცავენ თავიანთ დემოკრატიულ უფლებებსა და საარსებო საშუალებებს. ჩვენ მხარს ვუჭერთ სოციალურ და ეკოლოგიურ ტრანსფორმაციას ყველგან, გერმანიით დაწყებული, ევროპიდან ნიგერიამდე და ჩეხეთიდან დასავლეთ ბალკანეთამდე. ჩვენ აგიტაციას ვუწევთ რესურსების გამოყენების მკვეთრ შემცირებას, ევროპული კორპორაციებისთვის გამჭვირვალობისა და ანგარიშვალდებულების სტანდარტების დაწესებას. ჩვენი აზრით, ეკოლოგია, დემოკრატია და სამართლიანობა ერთი მთელის განუყოფელ ნაწილებს წარმოადგენენ.

ამდენად, ჩვენი მთავარი კითხვაა თუ როგორ მოვახდინოთ ბუნებრივი რესურსების გამოყენების ორგანიზება ისე, რომ დავიცვათ ჩვენი სამყაროს ეკოლოგიური წონასწორობა და ამავდროულად გავაძლიეროთ ადამიანის უფლებები და დემოკრატია. ჩვენ გავმართეთ საერთაშორისო დიალოგი სათაურით „რესურსების სამართლიანობა შეზღუდულ სამყაროში“, რომლის ფარგლებშიც ვეცადეთ აგვესახა ის ცოდნა და ხედვა, რომელიც ამ საკითხებთან მიმართებაში სხვადასხვა რეგიონში მცხოვრებლებს, კონკრეტულად კი ჩვენ პარტნიორ ქვეყნებში, ასევე გერმანიასა და ევროპაში მცხოვრებ ახალგაზრდა ადამიანებს გააჩნიათ.

წინამდებარე მემორანდუმი ამ პროცესის ერთ-ერთი შედეგია. იგი მკაფიოდ აყალიბებს რესურსების პოლიტიკაზე მუშაობის ნორმატიულ ჩარჩოებს, ხსნის

სამოქმედო არეალსა და მასში ჩარევის შესაძლებლობებს. ეს ყოველივე იმსახურებს ყურადღებას, განხილვას და შემდგომ განვითარებას შესაბამის რეგიონებსა და ქვეყნებში. მემორანდუმი უნდა მოვიაზროთ როგორც რესურსების პოლიტიკის სტრატეგიის ერთი შესაძლო კომპონენტი. დიალოგის პროცესი, რომელიც მიმდინარეობს ჩვენს უცხოურ ოფისებსა და პარტნიორ ქსელებში არის რესურსების პოლიტიკის გამოწვევებში ინტენსიური ჩართულობის დასაწყისი, რაც უაღრეს მნიშვნელობას ანიჭებს დემოკრატიულ მონაწილეობას, ადამიანის უფლებებს, რესურსების დაცვასა და სამართლიანობას. მე მსურს მადლობა გადავუხადო ჩვენს კოლეგებს საზღვარგარეთ, რომლებმაც ორგანიზება გაუკეთეს მომავლის სემინარებს რეგიონებში, რითაც გადამწყვეტი როლი შეასრულეს მთლიანად ამ პროექტის წარმატებით განხორციელებაში.

მე ძალზედ მახარებს ხალხის ის დიდი რაოდენობა, მხედველობაში მაქვს მონაწილეები 29 ქვეყნიდან, ვინც ბოლო ორი წელია მონაწილეობს მთელ ამ პროცესში და მომავლის 10 სემინარში, რათა გაგვიზიარონ მოსაზრებები, პერსპექტივები და გააანალიზონ ყოველივე ჩვენთან ერთად. მადლობას ვუხდის საკონსულტაციო საბჭოს ხელშეწყობისთვის, რაც დაგვეხმარა მრავალი მოსაზრების ჩამოყალიბებასა და არსის გააზრებაში. მინდა გამოვხატო მადლიერება ქრისტიანე შემნიცის და ლილი ფურის მიმართ. მათ დაებადათ იდეა ამ პროცესისა, მათვე გაუწიეს მას კოორდინაცია და თავიდანვე აიღეს პასუხისმგებლობა მის წარმართვაზე. ისინი ჩართულნი იყვნენ მემორანდუმის ირგვლივ უამრავ განხილვებში სხვა მრავალ მონაწილესთან ერთად. დარწმუნებული ვარ, რომ ეს მემორანდუმი, მისი საბოლოო სახით, გიბიძგებთ ფიქრისა და მოქმედებისკენ.

განსაკუთრებული მადლობა მსურს გადავუხადო რალფ გრისს და ანეტ კრაუსს. როგორც მთელი ამ პროცესის, ისევე მომავლის სემინარების და შეხვედრების მოდერატორმა, რალფ გრისმა უმნიშვნელოვანესი წვლილი შეიტანა წარმატებაში და განსაკუთრებით მონაწილეთა მოტივაციასა და მათთვის სასიამოვნო გარემოს შექმნაში. ანეტ კრაუზი დიდი საქმის ცოდნით უძღვებოდა ადმინისტრაციულ, ორგანიზაციულ და ფინანსურ საქმიანობას. აგრეთვე მინდა მადლობა მოვახსენო ჯანინ კორდუანს, ინკა დევიტს, აბი დ'არსის, რამონა საიმონს, ლარა კაპალს და ინკა ბოშს მათი აქტიური მონაწილეობისა და წვლილისთვის.

ბარბარა უნმიუსიგი

ჰაინრიჰ ბიოლის ფონდის პრეზიდენტი

მემორანდუმის ისტორია

წინამდებარე მემორანდუმი ორწლიანი პროცესის შედეგია. დიალოგის პროექტში „რესურსების სამართლიანობა შეზღუდულ სამყაროში“ ჰაინრიჰ ბიოლის ფონდმა თავი მოუყარა ახალგაზრდებს 29 ქვეყნიდან, რომლებმაც შეისწავლეს რესურსების საკითხები თავიანთ რეგიონებში ათი „მომავლის სემინარის“ ჩარჩოებში ლათინურ ამერიკაში, ევროპაში, ახლო აღმოსავლეთში და ჩრდილოეთ აფრიკაში (თურქეთის ჩათვლით), აფრიკის საჰარასა და აზიაში. თითოეული მომავლის სემინარის მონაწილეებმა თავი მოუყარეს თავიანთ გამოცდილებას, იდეებსა და ხედვას და ჩამოიტანეს ბერლინში, სადაც მათ ორი დღის განმავლობაში განიხილეს და ჩამოაყალიბეს სამომავლო იდეები ბიოლის ფონდის გერმანულ და საერთაშორისო გუნდთან ერთად. ამ პროცესს ხელი შეუწყო საერთაშორისოდ ცნობილმა, გარემოს დაცვისა და ადამიანის უფლებების დაცვის 11 ექსპერტისგან შემდგარმა მრჩეველთა საბჭომ.

„ალტერნატიული ხედვის მეშვეობით ჩვენ ყურადღების ქვეშ ვაქცევთ სამყაროს სხვადასხვა მიწებზე მცხოვრები მკვიდრი მოსახლეობის ხედვებს, რომელთათვის ტყეები, მზე, ქარი და წყალი არა მხოლოდ რესურსებია, არამედ ბუნების არსებითი ელემენტები და საერთო სიკეთეები, რაც სიცოცხლეს ანიჭებს ჩვენს რთულ ერთიან ქსელს, რომელსაც განვეკუთვნებით. ამიტომ ხაზს ვუსვამთ იმას, რომ ხელახლა უნდა გავიაზროთ ჩვენი სიტყვები, რათა დავანგრიოთ გაბატონებული დისკურსი ჩვენს ირგვლივ არსებულ სამყაროს მიმართ დამოკიდებულების შეცვლის მეშვეობით“.

*ედგარო გარსია, მარიანა რეის და როსალია სოლეი,
მექსიკის მომავლის სემინარის დელეგატები, ცენტრალური ამერიკა და
კარიბის ქვეყნები*

მემორანდუმის მიზანია თავი მოუყაროს დებატების ძალზე განსხვავებულ მიმართულებებს. მას არ აქვს რეგიონებში ჩატარებული დებატების სირთულეების და მრავალფეროვნების სრულად გადმოცემის პრეტენზია. თუმცა ძლიერ შთაგონებულია რეგიონალური მომავლის სემინარების შედეგებით, დელეგატთა სრულიად განსხვავებული მოსაზრებებითა და მრჩეველთა საბჭოს ხედვებით. იგი წარმოადგენს ორი წამყვანი ავტორის სუბიექტურად შერჩეულ მოსაზრებებსა და დასკვნას და არავითარ შემთხვევაში არ აქვს მცდელობა შექმნას გლობალური კონსენსუსის სურათი – რაც ფაქტიურად არც არსებობს! მემორანდუმის მცდელობაა ეს იყოს პირველი ნაბიჯი მრავალთაგან ერთი ახალი შესაძლო

პერსპექტივის კვლევაში, რომლის მთავარი მახასიათებლები წამყვანი ავტორების ევროპული წარსულიდან იღებს სათავეს.

იგი არ გვთავაზობს ერთმნიშვნელოვან მომავლის ხედვას და არც მზა პროგრამას ყველა ქვეყნისთვის, რეგიონისა და საზოგადოებისთვის. არამედ იგი აყალიბებს პრინციპებს და იდეებს რესურსების პოლიტიკისთვის სოციალურ–ეკონომიკური, გარემოს დაცვისა და დემოკრატიული სამართალის სამკუთხედისთვის საერთაშორისო ხედვით – რაც ამჟამად სასწრაფოდ საჭიროებს სხვადასხვა ქვეყნებისა და რეგიონების კონტექსტში გადატანას, დამუშავებას და განხილვას.

მოკლე შინაარსი და ერთი შეხედვით მთავარი გზავნილები

ამ მემორანდუმში *რესურსების პოლიტიკის* ცნება შემოტანილია მისი ანალიტიკური კუთხით განხილვის და სტრატეგიების შესახებ ინფორმირების მიზნით, თუ ვინ და როგორ აკონტროლებს და იყენებს გარემოს. *რესურსების პოლიტიკა* გვთავაზობს შევხედოთ რესურსების გამოყენების ირგვლივ არსებულ მიმდინარე კონფლიქტებს როგორც ბუნების, ადამიანის, ინტერესების, ძალთა თანაფარდობის და კულტურების ურთიერთქმედების კომპლექსურ სისტემას სხვადასხვა *ტერიტორიებზე* (ადგილობრივ, რეგიონულ და გლობალურ დონეებზე). ეს თვალთახედვა გვთავაზობს პრობლემების გადაჭრას ადამიანისა და გარემოს უფლებების დაცვის კუთხით. იგი კითხვის ნიშნის ქვეშ აყენებს თვით ბუნების, როგორც რესურსის ცნებას და ამდენად გვამღევეს ტრანსფორმაციულ სტრატეგიებზე თავისუფლად ფიქრის საშუალებას.

ეკოლოგიური სტრესის, უსამართლობისა და დემოკრატიული სივრცის შევიწროების მთავარი ფაქტორებია:

1. ღრმად გამჯდარი რწმენა ბაზრების ეფექტიანობისა და ძლევამოსილების შესახებ ცალკეულ ადამიანებსა და ქვეყნებს შორის ეკონომიკური გაცვლის დასარეგულირებლად, პოლიტიკური პროგრესის რწმენასთან ერთად, რაც განისაზღვრება მთლიანი შიდა პროდუქტის ზრდით, ქმნის ინსტიტუციონალურ და მენტალურ ინფრასტრუქტურებს, რასაც მივყავართ ბუნებისთვის ფულადი ფასის დადებამდე, საზოგადოებისთვის განკუთვნილი საერთო სარგებლის შეზღუდვასა და დარჩენილი რესურსების ხელში ჩაგდების პოლიტიკის გამართლებასთან.
2. მსხვილი საწარმოები (კერძო თუ სახელმწიფო) ჩართულნი არიან სხვადასხვა ეკონომიკურ სექტორებში ერთდროულად და იღებენ უზარმაზარ მოგებას ექსპლოატაციის არსებული მოდელის შენარჩუნების ხარჯზე. ეს საწარმოები

ძალზე მსხვილები და ძლევამოსილნი ხდებიან იმისთვის, რომ მათ მმართველობაზე რამე გავლენა მოახდინო. ისინი ფაქტიურად საერთაშორისო ბანკების მსგავსად „იმდენად დიდები არიან, რომ ვერ გააკოტრებ“ – და შესაბამისად ვერც დაატუსაღებ.

3. ეკონომიკური მმართველობის რეჟიმი, რომელიც ვაჭრობას და ინვესტიციებს არეგულირებს, იცავს არა ბუნებრივი გარემოს და უბრალო ადამიანის უფლებებს, არამედ მსხვილ ინვესტორს, ხოლო „სხვა“ საერთაშორისო რეგულაციებს, მაგალითად გაერთიანებული ერების ადამიანის უფლებებისა და გარემოს დაცვის საერთაშორისო კანონს, განიხილავს როგორც „რბილ კანონს“. კერძო და სახელმწიფო ეკონომიკის მმართველობის სტრუქტურებს კორპორაციული და პოლიტიკური ელიტები განაგებენ და ხელს უწყობენ მსოფლიოში არსებული პრაქტიკის განმტკიცებას, რომელიც ბუნებრივი რესურსების მეტ და მეტ მოპოვებას და მათით ვაჭრობას გულისხმობს – „სასაქონლო კონსენსუსი“.

ეს მემორანდუმი გვთავაზობს ახალ ხედვას, რომელიც აერთიანებს დემოკრატიას, ეკოლოგიას და ადამიანის უფლებებს და სახავს წინსვლის სამ ფუნდამენტურ გზას, რაც შეიძლება საფუძვლად დაედოს სამართლიან და მდგრად რესურსების პოლიტიკას.

- ა) ადამიანის უფლებების და გარემოს დაცვა ბაზრებისგან და ადამიანების გაძლიერება, რათა მათ უკეთ შეძლონ თავიანთი უფლებების დაცვა.
- ბ) უბრალო ადამიანებისთვის ბუნებრივ რესურსებზე, ფულად კაპიტალზე და ტექნოლოგიებზე ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა.
- გ) პროდუქციის წარმოების და მოხმარებისას სოციალურ-ეკოლოგიური სამართლიანობის დაცვა.

რადგანაც კონფლიქტები და რეალური ძალაუფლება ადგილობრივ და ეროვნულ დონეებზე თავისებური სპეციფიკით გამოირჩევიან, წინამდებარე მემორანდუმი გვთავაზობს მხოლოდ რამოდენიმე მოსაზრებას საერთაშორისო კონტექსტში. თითოეულმა რეგიონმა თვითონ უნდა განსაზღვროს თუ რომელი მიდგომა შეესაბამება მას უკეთ, რათა გათვალისწინებული იქნას მათთვის სპეციფიკური გამოწვევები.